

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується як період трансформаційних процесів, що зумовлений пошуком власного шляху розвитку та зміни цінностей. Україна як незалежна держава, що не так давно стала на самостійний шлях формування нових соціально-економічних, політичних, духовних орієнтирів, свої ідеї, мрії та сподівання значною мірою пов'язує з молоддю. Проблема формування цінностей студентської молоді є досить актуальною нині. Молодь виступає активною силою політичних змін і, залежно від того, які цінності вона вносить у ці зміни, яку культуру впроваджує, багато в чому буде залежати майбутнє суспільства, його культура, напрям трансформації. Суспільство зацікавлене в тому, щоб ці цінності й культура були демократичними. Їх формування – завдання актуальне і таке, що потребує нагальної уваги.

На сучасному етапі розбудови української держави, педагогічна діяльність належить до найбільш значущих професій за складністю та відповідальністю в ієрархії професій. Людство високо оцінює виховну місію педагога, який має сформувавати у наймолодших поколінь ціннісні координати життєдіяльності, а у часи кардинальних економічних, політичних та соціальних змін, для яких, поряд з позитивними тенденціями, характерні й такі негативні явища, як ціннісний шок, втрата ціннісних орієнтирів проблема набуває особливої ваги. Найбільша відповідальність покладається на вихователя дошкільного навчального закладу, адже саме він закладає основи ціннісної картини світу у дітей. І саме з цим пов'язана потреба організації підготовки педагога, котра б забезпечувала сформованість, усвідомлення та розвиток пріоритетних педагогічних цінностей у майбутнього вихователя.

Для вищої школи залишається актуальною проблема як професійного, так і особистісного розвитку студентів. Значущість цілісного вивчення професійно-особистісного розвитку очевидна: без особистості не може бути професіонала, а без професійного самоствердження – самовдосконаленої особистості. Аспект особистісного розвитку, його змістовий компонент за останні роки неодноразово набував дискусійного характеру. Проте, зрозуміло, що без ціннісного підходу не обійтися у вирішенні проблеми ефективного професійно-особистісного розвитку студентів.

Необхідність формування пріоритетних цінностей студентів педагогічних вищих навчальних закладів зумовлена зрослими вимогами до рівня загальнокультурної, спеціальної та педагогічної підготовки випускників, потребами в постійній професійній самоосвіті й самовихованні, потребою в підготовці майбутніх фахівців до професійного компетентного входження до ринку праці, що потребує готовності й уміння майбутніх вихователів утілювати в життя гуманістичні ідеї, становлення системи сучасних і соціально значущих цінностей у структурі особистості, здатності створювати й передавати цінності. Виявлення й оцінювання ціннісних пріоритетів сучасного педагога, аксіологізація професійної діяльності, розвиток його аксіосфери, розробка інваріантного ядра ціннісноорієнтаційних якостей особистості майбутнього вихователя, дослідження специфіки формування

педагогічних цінностей – питання, що набувають нині стратегічного характеру і є одними з найбільш важливих і актуальних завдань вищої педагогічної школи.

У контексті нашого дослідження особливий інтерес становить педагогічна аксіологія, до провідних понять якої належать: освітні цінності, педагогічні цінності, виховні цінності. У самому слові «цінність» закладено ідею важливості та вагомості для людини. Цінним для майбутнього вихователя може стати все те, що буде важливим у його професійному становленні та вагомим у професійному саморозвитку. Відтак питання визначення змісту педагогічних цінностей є нині особливо важливим.

Поряд із вибором тієї чи іншої системи цінностей наявна і проблема їх ієрархічності. Пріоритетними педагогічними цінностями є педагогічні цінності, що мають переважне право, найважливіше значення для педагога у його професійно-педагогічній діяльності.

У сучасній науці проблема цінностей є предметом міждисциплінарного дослідження. Загальнофілософське трактування поняття «цінності» висвітлено О. Дробницьким, І. Зязюном, М. Каганом, О. Сухомлинською. Наукову базу психологічного аспекту теорії цінностей створено Б. Ананьєвим, О. Леонтєвим, В. М'ясищевим, Д. Узнадзе та ін. Педагогічний підхід до цінностей представлений працями О. Бондаревської, Г. Ващенко, О. Вишневського, П. Ігнатенка, Б. Ліхачова, З. Равкіна, М. Нікандрова. Фундаментальні проблеми теорії професійної освіти висвітлено в працях С. Архангельського, А. Алексюка, Р. Гуревич, М. Грищенко, С. Гончаренка, І. Зязюна, О. Киричука, Н. Кічук, В. Ликової, О. Пехоти, Н. Ничкало, О. Савченко, М. Ярмаченка. Питанням аксіологічної проблематики присвячено праці І. Бежа, В. Василенка, О. Дробницького, А. Здравомислова, В. Тугарінова, В. Ядова.

Загалом проблему формування системи цінностей майбутнього педагога порушують у зв'язку з вирішенням таких питань, як: гуманізація навчально-виховного процесу вищої школи (М. Євтух, Н. Крилова, І. Смолюк, Р. Скульський, Г. Шевченко); формування особистості педагога в системі вищої педагогічної освіти та фахової підготовки (О. Акімова, І. Зязюн, Н. Кузьміна, О. Мороз, В. Сластьонін, В. Тамарін, Г. Тарасенко, В. Шахов, Є. Шиянов, О. Шестопалюк, В. Штифурак).

На думку дослідників (С. Єрмакова, І. Ісаєв, В. Сластьонін), педагогічні цінності – це комплекс інтегративних утворень особистості, що виявляються у вибірковому ставленні до різних видів педагогічної діяльності залежно від рівня засвоєння нею досвіду, загальноприйнятих цінностей, професійних знань, умінь і навичок, що фіксуються в потребах, мотивах, установках, оцінках, ідеалах й інтересах людини.

У даному дослідженні розглянуто пріоритетні педагогічні цінності як один з основних компонентів професійної культури майбутнього вихователя, що є цілісною, сутнісною, інтегральною характеристикою особистості педагога-професіонала, а також умовою й передумовою ефективної професійної діяльності, узагальненим показником професійної компетентності вихователя й метою професійного самовдосконалення.

Незважаючи на значний інтерес педагогів до проблеми формування педагогічних цінностей у процесі професійно-педагогічної підготовки, проблема формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів не була об'єктом спеціального наукового пошуку. Теоретичний аналіз проблеми й ознайомлення з сучасною практикою педагогічної та дошкільної освіти дає змогу виділити низку суперечностей, розв'язання яких можливе експериментально-дослідним шляхом:

- між потребою суспільства у вихователях, у ціннісній системі яких переважають пріоритетні педагогічні цінності, і недостатнім рівнем розробленості педагогічних умов, що сприяють засвоєнню студентами цих цінностей під час професійної підготовки;

- між потребою студентів у сформованості пріоритетних педагогічних цінностей й обмеженими можливостями щодо цього в навчальному процесі вищого навчального закладу;

- між внутрішньою потребою студентів у професійному становленні через засвоєння пріоритетних педагогічних цінностей і недостатністю науково-методичного забезпечення цього процесу.

Необхідність розв'язання зазначених суперечностей, недостатня розробленість проблеми формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів ДНЗ і її важливість для педагогічної практики зумовили вибір теми дослідження: «Формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою прикладної держбюджетної теми Рівненського державного гуманітарного університету «Розробка технологій професійної підготовки педагога до роботи в інноваційних дошкільних навчальних закладах» (№0111U001028). Тема дисертації затверджена Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №8 від 30. 03. 2007 р.) та узгоджена Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки й психології в Україні (протокол №4 від 24. 04. 2007 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробленні й експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати сутність і уточнити зміст поняття «пріоритетна педагогічна цінність», теоретично обґрунтувати специфіку й структуру цього поняття.

2. Виявити компоненти, критерії, показники та рівні сформованості педагогічних цінностей у майбутніх вихователів.

3. Визначити педагогічні умови формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі професійно-педагогічної підготовки.

4. Розробити і науково обґрунтувати функціональну модель та методіку формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів й експериментально перевірити їх ефективність.

Об'єкт дослідження – професійно-педагогічна підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на тому, що пріоритетні педагогічні цінності є складним структурним утворенням особистості майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу, формування якого відбуватиметься продуктивно, якщо реалізувати такі педагогічні умови:

- забезпечення позитивної мотивації студентів до навчально-виховного процесу, педагогічної діяльності в процесі професійно-педагогічної підготовки;
- формування в студентів педагогічної рефлексії;
- системне залучення студентів до практично зорієнтованої діяльності, що моделює майбутню професійну діяльність;
- розроблення й упровадження в процес фахової підготовки майбутніх вихователів спеціального курсу, що розкриває зміст та шляхи реалізації педагогічних цінностей.

Теоретико-методологічну основу дослідження склали наукові доробки вітчизняних і зарубіжних авторів, у яких розкрито сутність і структуру педагогічної діяльності (Н. Кузьміна, О. Савченко, В. Сластьонін та ін.); теорія діяльності й розвитку особистості (О. Асмолов, Г. Балл, Л. Божович, Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн); філософські, соціальні, психолого-педагогічні аксіологічні концепції (М. Каган, М. Шелер та ін.). Суттєве значення для роботи мали праці з гуманізації навчання і виховання у вітчизняній педагогіці (І. Бех, І. Богданова, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Сухомлинський та ін.), із природи цінностей і ціннісних орієнтацій (С. Анісімов, О. Здравомислов, О. Сухомлинська, Г. Тарасенко, В. Тугаринов та ін.); концептуальні положення про формування ціннісних орієнтацій особистості (Є. Бондаревська, С. Єрмакова, І. Ігнатенко та ін.); професійної підготовки педагога у вищих навчальних закладах (О. Акімова, Є. Барбіна, О. Дубасенюк, Н. Кузьміна, Г. Троцько, В. Шахов, Г. Шевченко); організації виховного процесу у вищому навчальному закладі (В. Бондар, І. Зязюн, М. Євтух, С. Максименко).

Для досягнення мети дослідження, перевірки висунутої гіпотези й розв'язання поставлених завдань використовувався комплекс **методів дослідження**:

- *теоретичні*: вивчення та аналіз вітчизняної і зарубіжної філософської, психолого-педагогічної літератури з аксіологічної проблематики з метою уточнення сутності понять «цінність», «пріоритетні педагогічні цінності», а також усвідомлення й теоретичного обґрунтування змісту, методологічних засад професійно-педагогічної освіти;

- *емпіричні*: педагогічний експеримент, цілеспрямоване та систематичне спостереження за навчальною діяльністю студентів, анкетування, тестування,

ранжування задля визначення місця пріоритетних педагогічних цінностей у структурі особистості вихователя дошкільного навчального;

- *математичні* для оброблення результатів та їх інтерпретації з метою визначення валідності і надійності та порівняння експериментальних даних з вихідними.

Експериментальною базою дослідження виступили Рівненський державний гуманітарний університет, Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут імені Тараса Шевченка, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, дошкільні навчальні заклади №№12, 44 (м. Рівне), №10 (м. Кам'янець-Подільський). Експериментальним дослідженням було охоплено 446 осіб: 98 вихователів дошкільних навчальних закладів та 348 студенти (із них 174 осіб - експериментальна група, 174 – контрольна).

Наукова новизна й теоретичне значення дослідження полягала у тому, що:

- *уперше* визначені й обґрунтовані педагогічні умови формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів (забезпечення позитивної мотивації студентів до навчально-виховного процесу, педагогічної діяльності в процесі професійно-педагогічної підготовки; формування в студентів педагогічної рефлексії; системне залучення студентів до практично зорієнтованої діяльності, що моделює майбутню професійну діяльність; розроблення й упровадження в процес фахової підготовки майбутніх вихователів спеціального курсу, що розкриває зміст та шляхи реалізації педагогічних цінностей); визначені компоненти (когнітивний, мотиваційний, рефлексивний), критерії та показники (когнітивний: рівень розвитку інтелектуальних здібностей, фахові знання та уміння їх реалізувати у практичній діяльності; мотиваційний: наявність професійних інтересів і мотивів; усвідомлення професійних цінностей; рефлексивний: професійна спрямованість, самооцінка професійної діяльності; самоосвітня діяльність) сформованості пріоритетних педагогічних цінностей та розроблена функціональна модель реалізації педагогічних умов формування пріоритетних педагогічних цінностей, що містить етапи (змістово-орієнтаційний, практично зорієнтований, творчо-рефлексивний);

- *уточнено* зміст понять «цінності», «педагогічні цінності», «пріоритетні педагогічні цінності»;

- *набули подальшого розвитку* форми і методи формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх педагогів у системі ступеневої педагогічної освіти, місце формування пріоритетних педагогічних цінностей у самореалізації особистості майбутнього педагога.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні авторської методики формування пріоритетних педагогічних цінностей у студентів, спецкурсу «Педагогічна аксіологія» для студентів напряму підготовки 6.01010101 «Дошкільна освіта» та навчально-методичного комплексу до нього, плану роботи гуртка «Аксіологічна скринька»; запропоновані додаткові завдання до педагогічної та інспекторсько-методичної практики. Теоретичні положення і результати дослідження можуть використовуватися в підготовці фахівців із дошкільної освіти в

практиці педагогічних вищих навчальних закладів, а також у системі післядипломної освіти педагогів дошкільного фаху.

Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес Рівненського державного гуманітарного університету (довідка про впровадження № 86 від 17.06.2014 р.), Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту імені Тараса Шевченка (довідка про впровадження № 05-16/38 від 12.06.2014 р.), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка про впровадження № 59 від 16.06.2014 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка про впровадження № 333 від 04.06.2014 р.), Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (довідка про впровадження № 1340/01 від 05.09.2014 р.), Севастопольський міський гуманітарний університет (довідка про впровадження № 72 від 24.02.2014 р.), дошкільний навчальний заклад №12 (м. Рівне) (довідка про впровадження № 143 від 06.06.2014 р.), дошкільний навчальний заклад №44 (м. Рівне) (довідка про впровадження № 2/73 від 12.06.2014 р.), дошкільний навчальний заклад №21 (м. Кам'янець-Подільський) (довідка про впровадження № 43 від 18.06.2014 р.).

Апробація результатів дослідження здійснювалась шляхом участі дисертанта в конференціях різних рівнів: *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Л. С. Виготський: культурно-історична концепція розвитку психіки» (Рівне, 2007); «Наука, освіта, суспільство очима молодих» (Рівне, 2008, 2010, 2011); «Сучасне дошкілля: реалії та перспективи» (Київ, 2008, 2009); «Гармонизація психофізического и социального развития ребенка» (Минск, 2010); «Світ дошкілля: психолого-педагогічні проблеми дошкільної освіти» (Рівне, 2010); «Розвиток особистості та професіоналізму фахівця в системі неперервної освіти в контексті викликів ХХІ ст.» (Чернівці, 2011); «ХХІ век: гуманістический контекст художественного образования» (Севастополь, 2012); «Актуальні проблеми підготовки педагогічних кадрів для дошкільної освіти» (Рівне, 2012); «Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті педагогічних ідей Фрідріха Фребеля» (Херсон, 2014); *всеукраїнських науково-практичних конференціях*: «Традиції та інновації у дошкільній освіті» (Рівне, 2003); «Наука, освіта, суспільство очима молодих» (Рівне, 2007); «Сучасна вища освіта в умовах реформування: проблеми, теорія, практика» (Одеса, 2010); «Виховання дітей та учнівської молоді в соціокультурному просторі сучасних освітніх закладів» (Київ, 2011); «Модернізація освіти для сталого розвитку» (Рівне, 2011); «Дошкільна і початкова освіта: досягнення, проблеми, перспективи» (Мукачєво, 2012); «Актуальні проблеми сучасної дидактики в контексті вимог інформаційного суспільства» (м. Рівне, 2013).

Публікації. Результати дисертаційної роботи опубліковані в 20 працях автора, з яких 10 статей у фахових виданнях України, 2 – у закордонних виданнях, 8 – у матеріалах конференцій.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (всього 338 найменувань, з них 17 – англійською мовою) та 11 додатків на 52 сторінках. У роботі містяться 22 рисунки на 9 сторінках, 12 таблиць на 13 сторінках. Основний

зміст дисертації викладено на 182 сторінках тексту, загальний обсяг дисертації – 267 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано вибір і актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу, теоретичні засади та методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про впровадження й апробацію результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі – **«Теоретичні засади формування пріоритетних педагогічних цінностей у процесі професійно-педагогічної підготовки вихователя»** – здійснено аналіз філософських, педагогічних і психологічних робіт з означеної проблеми. Окреслено зміст, структуру, види та функції поняття «пріоритетні педагогічні цінності» та шляхи їх формування, визначено складові цього процесу.

Цінності особистості, що закріплюються в свідомості у формі нормативних уявлень, виступають орієнтирами діяльності людини. Цінність визначається як те, що має важливе значення для людини. В ціннісних категоріях виявляються знання, інтереси та переваги різних особистостей. Засвоєння окремою людиною системи цінностей становить необхідну основу соціалізації особистості та дотримання нормативного порядку в суспільстві.

Проблема дослідження педагогічних цінностей визначається, насамперед, реальними потребами суспільства, гуманізацією педагогічної освіти, підвищенням якості навчання і виховання. У теорії і практиці вищої педагогічної освіти набуто значний досвід, що є основою побудови системи психолого-педагогічної підготовки вихователя дошкільного навчального закладу, проте думки дослідників щодо визначення поняття «педагогічні цінності» різняться. У контексті нашого дослідження педагогічні цінності розглянуто як один з основних компонентів професійної культури майбутнього вихователя, яка є цілісною, сутнісною, інтегральною характеристикою особистості педагога-професіонала і є умовою та передумовою ефективної професійної діяльності, узагальненим показником професійної компетентності вихователя й метою професійного самовдосконалення.

Виходячи із визначення поняття «педагогічні цінності» та аналізу функцій педагогічних цінностей, визначаємо пріоритетні педагогічні цінності як систему найважливіших утворень особистості, що виявляються у вибіркового ставленні до різних видів педагогічної діяльності.

Спираючись на трикомпонентну структуру професійно-педагогічної культури особистості та розуміння педагогічних цінностей як особливості, що дозволяє педагогу задовольняти свої матеріальні й духовні потреби і слугує орієнтиром його соціальної та професійної активності, спрямованої на досягнення суспільно значущих гуманістичних цілей, а також беручи до уваги групи професійно-педагогічних цінностей, виокремлено такі компоненти педагогічних цінностей: когнітивний, мотиваційний і рефлексивний.

Когнітивний компонент включає уявлення майбутнього вихователя про загальнолюдські і педагогічні цінності та про педагогічну діяльність, залучає студентів до пізнавальної діяльності, забезпечує здатність сприймати, зберігати в пам'яті та відтворювати в процесі практичної діяльності інформацію.

Мотиваційний компонент включає спрямованість особистості майбутнього вихователя, систему мотивів, потреб і виступає детермінантою професійної компетентності, фактором її успішного формування.

Рефлексивний компонент виявляється через здатність до осмислення майбутнім вихователем технологій своєї діяльності, під час якої здійснюється оцінка та переоцінка своїх здібностей, особистих досягнень; свідомий контроль результатів своєї професійної діяльності, аналіз реальних педагогічних ситуацій.

Пріоритетними педагогічними цінностями є ті, що пов'язані з усвідомленням об'єктивної потреби та значущості для суспільства професії вихователя. Виокремлюючи пріоритетні педагогічні цінності майбутніх вихователів, ми спиралися на основні завдання дошкільної освіти. Аналіз пріоритетних напрямів роботи дошкільних навчальних закладів дав нам можливість виокремити пріоритетні педагогічні цінності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: дитина, знання, гуманність, саморозвиток, творчість, комунікативність.

У другому розділі – **«Пріоритетні педагогічні цінності в контексті структурно-компонентного підходу до їх формування»** – проаналізовано зміст фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільного навчального закладу; схарактеризовано компоненти, критерії, рівні та показники сформованості пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів; окреслено методика, перебіг педагогічного експерименту (констатувальний, формувальний і контрольний етапи) та результати його першого етапу.

Для якісної характеристики рівнів сформованості педагогічних цінностей у майбутніх вихователів обрано такі критерії і показники:

Критерієм сформованості когнітивного компоненту виступає рівень розвитку інтелектуальних здібностей, що визначається пізнавальним інтересом студентів до набуття нових знань, умінь та навичок, наявність фахових знань та умінь реалізувати їх у практичній діяльності. Показники: аксіологічний інтерес, система аксіологічних знань, умінь виділяти педагогічні цінності, інтелектуальний рівень розвитку.

Критерієм сформованості мотиваційного компоненту є наявність професійних мотивів та інтересів, а також усвідомлення педагогічних цінностей, що визначається потребою у саморозвитку та самовираженні, позитивною мотивацією до педагогічної діяльності. Показники: характер умінь, рівень сформованості професійних якостей, мотивація вибору професії, ставлення до майбутньої педагогічної діяльності.

Критерієм сформованості рефлексивного компоненту є самооцінка педагогічної діяльності, самоосвітня діяльність і професійна спрямованість, що визначається рівнем рефлексивності, умінням здійснювати адекватну самооцінку. Показники: аналіз власної професійної діяльності, вміння оцінювати педагогічну ситуацію, бажання до професійного самовдосконалення, рівень самооцінки.

На підставі розроблених критеріїв і показників були визначені рівні сформованості пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів: низький, середній, високий. Для їх виявлення було використано сукупність діагностичних методів, зокрема:

- для визначення рівня сформованості когнітивного компоненту було використано анкетування за розробленими автором анкетами, які дали можливість виявити знання та ставлення досліджуваних до педагогічних цінностей; для виявлення рівня загально-інтелектуального розвитку були використані 4-й та 5-й субтести тесту Айзенка;

- для визначення рівня сформованості мотиваційного компоненту було використано анкетування з виявлення професійних мотивів та інтересів студентів; методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокича, засновану на прямому ранжуванні списку цінностей і підкріплену даними методики самооцінки особистості за В. Будасі з модифікованим змістом;

- для визначення рівня сформованості рефлексивного компоненту був використаний «Тест-опитувальник для визначення рівня особистісної рефлексії» І. Стеценка.

Низький рівень сформованості пріоритетних педагогічних цінностей характеризується відсутністю аксіологічного інтересу, студенти мають поверхневі знання, погано розуміють поняття «педагогічні цінності», мають дискретний рівень мотивів професійно-педагогічної орієнтації та недостатньо уявляють себе в ролі вихователя. Студенти не впевнені у собі, їм властиве пасивне ставлення до майбутньої професійної діяльності, вони не мають сформованого професійного ідеалу та мають значні труднощі у формуванні потреби самовдосконалення. Серед соціально-значущих цінностей майбутні фахівці не виділяли педагогічні, а потреба в самооцінці і самоосвіті відсутня, вони не здатні до педагогічної рефлексії (48,2%).

Середній рівень сформованості пріоритетних педагогічних цінностей характеризується ситуативним інтересом до цінностей, студенти мають достатній рівень знань, але відповідям на поставлені запитання бракує аргументації. Студенти володіють поняттям «педагогічні цінності» та вміють виокремлювати їх складові. Респонденти мають активно-дієве ставлення до професійної діяльності, їм властива часткова зорієнтованість на самовиховання, мають адекватну або занижену самооцінку. Характерним є ситуативний рівень мотивів орієнтації на педагогічні цінності, домінантною є педагогічна цінність – особистість дитини самостійна діяльність носить творчо-репродуктивний характер, мають професійно-педагогічну спрямованість та здатні до педагогічної рефлексії (32,3%).

Високий рівень сформованості пріоритетних педагогічних цінностей характеризує стійкий інтерес до цінностей, у студентів сформована система аксіологічних знань, вони володіють цілісною характеристикою поняття «педагогічні цінності». Для студентів притаманне позитивне ставлення до професійної діяльності, вони реально оцінюють свої можливості і потребують самовдосконалення. Цей рівень характеризується домінуванням мотивів формування педагогічних ціннісних орієнтацій. Система педагогічних цінностей безпосередньо пов'язана зі змістом педагогічної діяльності, в ієрархії педагогічних

цінностей завжди на першому місці перебуває особистість дитини, самоосвітня діяльність носить творчий характер. Студенти мають професійно-педагогічну спрямованість і здатні до педагогічної рефлексії (19,5%).

З метою визначення стану розв'язання проблеми формування педагогічних цінностей у дошкільній практиці проведено анкетування вихователів дошкільних навчальних закладів. Виявлено, що у вже працюючих вихователів перше місце займає така педагогічна цінність як дитина, любов до дітей і гуманність, друге та третє місця посідають такі цінності як знання, комунікабельність і педагогічне самовдосконалення, а на четвертому місці перебувають такі цінності як творчість і креативність. Результати анкетування засвідчили, що всі виділені нами педагогічні цінності є пріоритетними для вихователів, тому саме такі цінності слід формувати в майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Дані констатувального етапу експерименту дали змогу сформулювати висновок про необхідність розроблення програми формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

У третьому розділі – **«Дослідно-експериментальна робота з визначення ефективності педагогічних умов формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів»** – розкривається організація та проведення експерименту, реалізація педагогічних умов формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів, аналізуються результати експериментальної роботи.

Розроблена модель формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, що містить такі складові: мету, види, функції, компоненти, критерії, педагогічні умови, етапи та організаційні форми роботи, результат освітньої діяльності (рис. 1).

Процес формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів суттєво поліпшується під час реалізації педагогічних умов. *Перша умова* передбачає усвідомлення студентами чіткого визначення цілей професійно-педагогічної діяльності, тому варто зацікавити студентів новим форматом спілкування, викликати бажання бути відвертим, щирим, чесним щодо себе і колег, увімкнути їхню внутрішню активність, створити мотивацію, що перетворить педагогічну задачу в прагнення. Найкраще, на нашу думку, формувати позитивну мотивацію в майбутніх вихователів під час педагогічної практики, а саме під час спостереження за роботою досвідченого вихователя, що відбувається на початку першого тижня проходження педагогічної практики. В студентів, які ознайомились із умовами й аспектами педагогічної діяльності, проявили зацікавленість та інтерес до цієї професії, успішно формується позитивна мотивація до навчально-виховного процесу та майбутньої професійної діяльності.

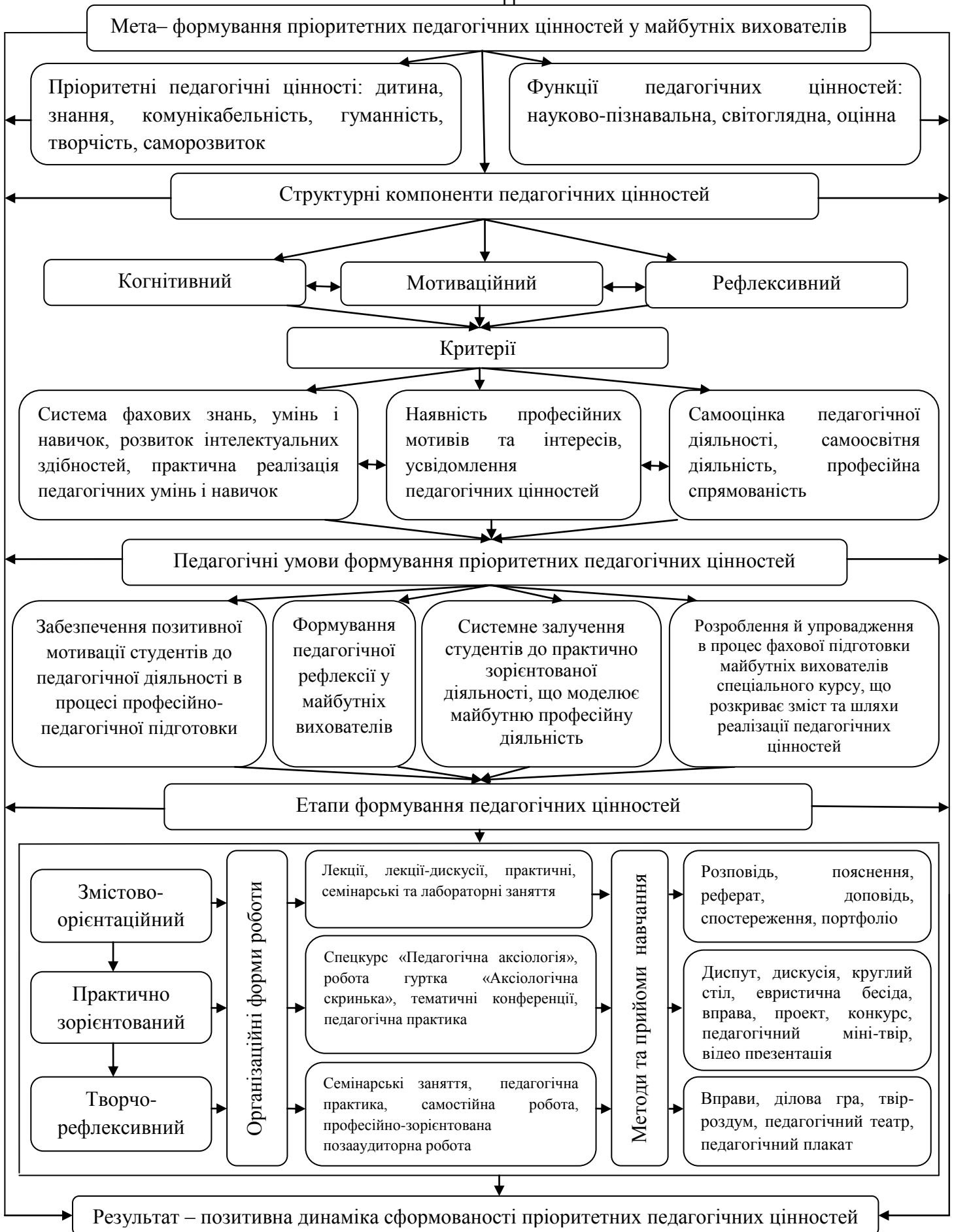

Рис. 1. Модель формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів

Реалізація *другої педагогічної умови* була спрямована на підвищення рівня інтелектуальної активності та самостійності студентів під час опанування предметами з обраного фаху. Педагогічна рефлексія дає можливість пізнати себе і свій потенціал у професійній діяльності. За весь період навчання студенти практично оволодівають майбутньою професією, проходячи різні види практики на базі дошкільних навчальних закладів. Це дає їм можливість застосувати засвоєні теоретичні знання, уміння й навички на практиці, осмислювати результати своєї педагогічної діяльності й, оцінивши її результати, планувати свій подальший професійний саморозвиток.

Для реалізації *третьої умови* була запропонована методика роботи, що ґрунтувалася на активному співробітництві викладача і студента, в оптимальному поєднанні теоретичних основ з моделювання умов і способів педагогічної діяльності шляхом використання вправ, ігор, тренінгу в процесі педагогічної практики.

Четверта педагогічна умова була забезпечена спецкурсом «Педагогічна аксіологія» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.01010101 «Дошкільна освіта». Мета спецкурсу: формування уявлень про поняття «педагогічні цінності», їх види, структуру, особливості, зміст і значення, що дає змогу майбутнім вихователям дошкільних навчальних закладів зрозуміти необхідність цієї галузі знань для побудови власного «Я – вихователя». Головне завдання спецкурсу – формування в студентів пріоритетних педагогічних цінностей, необхідних для самостійної роботи в дошкільних навчальних закладах.

Робота зі студентами передбачала такі етапи формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів.

На *змістово-орієнтаційному етапі* створювався сприятливий емоційно-психологічний мікроклімат на заняттях із дошкільної педагогіки, історії педагогіки, який сприяв формуванню позитивної мотивації до майбутньої професійної діяльності у студентів. Зміст лекційного матеріалу навчальних дисциплін «Дошкільна педагогіка» та «Історія педагогіки» був доповнений темами аксіологічного змісту. Всі лекційні заняття проводились у формі лекції-дискусії. Ефективність практичних занять залежала від підготовки до них студентів, їхньої уважності й активності, творчого ставлення до виконання завдань, серед яких були теми рефератів, доповідей і портфоліо.

На *практично зорієнтованому етапі* була організована педагогічна практика в групах дітей дошкільного віку. Під час педагогічної практики у групах дітей дошкільного віку, крім основних завдань, які передбачав даний вид практики, студенти виконували спеціально запропоноване для них індивідуальне завдання: «Виконайте портфоліо на тему: «Я – вихователь». Також, був розроблений і впроваджений спецкурс «Педагогічна аксіологія», студенти працювали в процесі самостійної роботи та під час професійно-орієнтованої позааудиторної роботи, а саме, брали участь у діяльності гуртка «Аксіологічна скринька».

На практичних заняттях спецкурсу аналізували ситуації морального вибору, проводили диспути, тематичні конференції та ін. Кожне практичне заняття закінчувалося вправою, спрямованою на саморефлексію. До кожного практичного заняття студентам було запропоновано низку завдань для самостійної роботи. Був

проведений міні «круглий стіл», а також засідання з проблеми особистості вихователя та педагогічний конкурс. До заліку студенти виконували індивідуальне науково-дослідне завдання, під час якого вони створювали відео презентацію на запропоновані теми. В процесі діяльності гуртка «Аксіологічна скринька» використовувались такі форми роботи: підготовка оглядів літератури з актуальних проблем аксіології; виголошення доповідей на засіданнях гуртка та їх обговорення; виконання завдань різного характеру; участь у конкурсах; участь у роботі круглого столу. У процесі роботи гуртка проводились бесіди евристичного характеру.

Під час *творчо-рефлексивного етапу* формувалась потреба в педагогічній рефлексії, рефлексивна культура майбутнього вихователя, студенти навчались використовувати одержані знання й уміння в процесі педагогічної практики.

Формування рефлексивного компонента педагогічних цінностей здійснювалося в процесі лекційних, семінарських і практичних занять із курсу «Педагогічна майстерність», ігрових вправ і педагогічної практики. Корисними й цікавими в аспекті формування рефлексивної культури були ділові ігри за методикою Т. Поніманської. В позааудиторний час студенти брали участь у роботі педагогічного театру і виготовляли педагогічні плакати на основі головного постулату виховної системи Я. Корчака «Дитинство – абсолютна цінність». В процесі організаційно-методичної педагогічної практики була проведена низка вправ, зокрема «Комісійний магазин цінностей», до яких залучались як студенти, так і вихователі дошкільних закладів.

На контрольному етапі з метою аналізу інформації щодо динаміки змін у рівнях сформованості пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів була проведена підсумкова діагностика та здійснено аналіз даних за допомогою критерія Пірсона. Виявлено, що низький рівень сформованості педагогічних цінностей у контрольній групі знизився на 7,1%, в експериментальній – на 35,2%; середній рівень у контрольній групі зріс на 2,4%, в експериментальній – на 4,8%; високий рівень у контрольній групі зріс на 4,7%, в експериментальній – на 30,4%. Динаміку показників рівнів сформованості пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів представлено в таблиці.

Таблиця

Розподіл студентів за рівнями сформованості пріоритетних педагогічних цінностей, контрольна й експериментальна групи в процесі констатувального та контрольного етапів експерименту, %

Рівні	Контрольна група (%)			Експериментальна група (%)		
	На констатувальному етапі	На контрольному етапі	Динаміка	На констатувальному етапі	На контрольному етапі	Динаміка
Низький	48,8	41,1	-7,1	49,2	14	-35,2
Середній	32,3	34,7	+2,4	30,4	35,2	+4,8
Високий	19,5	24,2	+4,7	20,4	50,5	+30,4

Спостерігається зменшення кількості студентів із низьким рівнем і зростання кількості студентів із середнім і високим рівнями сформованості пріоритетних педагогічних цінностей, проте зміни в експериментальних групах відбулися більш інтенсивно. Результати обчислень критерію згоди Пірсона дали значення, яке свідчить, що відмінність показників у контрольній та експериментальній групах істотна.

Отже, мета дослідження досягнута, гіпотеза підтверджена, завдання виконані. Результати експериментально-дослідної роботи дозволили зробити такі

ВИСНОВКИ:

1. На основі аналізу філософської, психологічної та педагогічної літератури з'ясовано сутність і уточнено зміст поняття «пріоритетна педагогічна цінність», теоретично обґрунтована специфіка й структура цього поняття. В умовах перехідного суспільства, плюралізму ідей і поглядів, докорінних змін в індивідуальній та колективній свідомості людей важливою є проблема вивчення ціннісних орієнтацій молоді. Водночас саме молодому поколінню належить у майбутньому впроваджувати в реальному житті закладені пріоритети розвитку кожної окремої особистості, суспільства, нації, людства в цілому. Тому проблему ціннісної сфери особистості більшість дослідників розглядає в нерозривному зв'язку із принципами побудови національної системи виховання та освіти. Пріоритетні педагогічні цінності розуміємо як систему утворень особистості, вибіркове ставлення до педагогічної діяльності на основі засвоєних загальнолюдських цінностей та професійних знань, умінь та навичок і їх особистісного прийняття. Здійснення компонентно-структурного аналізу означеного феномену дозволило виокремити пріоритетні педагогічні цінності вихователя дошкільного навчального закладу, а саме: дитина, знання, комунікабельність, гуманність, творчість, саморозвиток. Структуру педагогічних цінностей відображає взаємодія когнітивного, мотиваційного та рефлексивного компонентів, які відображають потребу в збагаченні власного досвіду знаннями про педагогічні цінності, виявленні інтересу до їх засвоєння, передбачають здатність застосовувати сформовані пріоритетні педагогічні цінності в професійній діяльності.

2. На основі структурних компонентів (когнітивного, мотиваційного, рефлексивного) виявлено критерії та показники (когнітивний компонент: рівень розвитку інтелектуальних здібностей, фахові знання та уміння їх реалізувати у практичній діяльності; мотиваційний: наявність професійних інтересів і мотивів, усвідомлення професійних цінностей; рефлексивний: професійна спрямованість, самооцінка професійної діяльності, самоосвітня діяльність), рівні (високий, середній, низький) сформованості пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Результати дослідження показали, що для більшості студентів характерний низький рівень сформованості пріоритетних педагогічних цінностей, унаслідок чого студенти відчувають труднощі у визначенні для себе конкретних цілей професійної діяльності.

3. Для успішного формування пріоритетних педагогічних цінностей у процесі професійно-педагогічної підготовки визначено педагогічні умови: забезпечення позитивної мотивації студентів до навчально-виховного процесу, педагогічної

діяльності (передбачає усвідомлення студентами чіткого визначення цілей професійно-педагогічної діяльності); формування у студентів педагогічної рефлексії (підвищує рівень інтелектуальної активності та самостійності студентів у ході опанування предметами з обраного фаху); системне залучення студентів до практично зорієнтованої діяльності, що моделює майбутню професійну діяльність; розроблення й упровадження в процес фахової підготовки майбутніх вихователів спеціального курсу, що розкриває зміст та шляхи реалізації педагогічних цінностей (передбачає включення студентів до педагогічного процесу та розробка спецкурсу «Педагогічна аксіологія»).

4.3. З огляду на сучасний стан сформованості пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів ДНЗ розроблена модель формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, яка існує в межах цілісної професійної підготовки і містить: *мету* – формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів; *пріоритетні педагогічні цінності*: дитина, знання, комунікабельність, гуманність, творчість, саморозвиток; *функції педагогічних цінностей*: науково-пізнавальна, світоглядна, оцінна; *структурні компоненти педагогічних цінностей*: когнітивний, мотиваційний, рефлексивний; *критерії* (система фахових знань, умінь і навичок, загально інтелектуальний розвиток, практична реалізація педагогічних умінь і навичок; наявність професійних мотивів та інтересів, усвідомлення педагогічних цінностей; самооцінка педагогічної діяльності, самоосвітня діяльність, професійна спрямованість); *педагогічні умови формування пріоритетних педагогічних цінностей* (забезпечення позитивної мотивації студентів до навчально-виховного процесу, педагогічної діяльності; формування у студентів педагогічної рефлексії; системне залучення студентів до практично зорієнтованої діяльності, що моделює майбутню професійну діяльність; розроблення й упровадження в процес фахової підготовки майбутніх вихователів спеціального курсу, що розкриває зміст та шляхи реалізації педагогічних цінностей); *етапи формування педагогічних цінностей*, до яких запропоновані *організаційні форми роботи, методи та прийоми навчання*: змістово-орієнтаційний (збагачення уявлень про цілі, сутність і спрямованість сучасного педагогічного процесу, цінності професії як провідної характеристики особистості педагога, формування позитивної мотивації до майбутньої професійної діяльності); *організаційні форми роботи*: лекції, лекції-дискусії, практичні, семінарські та лабораторні заняття; *методи та прийоми навчання*: розповідь, пояснення, реферат, доповідь, спостереження, портфоліо; *практично зорієнтований* (орієнтування студентом своєї педагогічної діяльності на практичних заняттях на основні зміни, переоцінки системи педагогічних цінностей); *організаційні форми роботи*: спецкурс «Педагогічна аксіологія», робота гуртка «Аксіологічна скринька»), тематичні конференції, педагогічна практика; *методи та прийоми навчання*: диспут, дискусія, круглий стіл, евристична бесіда, проект, конкурс, педагогічний міні-твір, відео презентація; *творчо рефлексивний* (самодіагностика педагогічних цінностей та прогнозування професійного та особистісного розвитку); *організаційні форми роботи*: семінарські заняття, педагогічна практика, самостійна робота, професійно-зорієнтована позааудиторна робота; *методи та прийоми навчання*: вправа, ділова гра,

твір-роздум, педагогічний театр, педагогічний плакат; *результат* – позитивна динаміка сформованості пріоритетних педагогічних цінностей.

У процесі педагогічного експерименту перевірено ефективність запропонованої авторської методики формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів ДНЗ. За результатами експериментального дослідження доведено, що реалізація педагогічних умов забезпечила позитивну динаміку сформованості пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Згідно критерію згоди Пірсона (критерію істотності розходження), в експериментальній групі статистично значущий показник зростання рівня сформованості пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів в порівнянні з контрольною групою. Так, кількість студентів, які досягли високого рівня сформованості пріоритетних педагогічних цінностей зросла, в експериментальній групі на 30,4 %; середнього – на 4,8 %. На низькому рівні їх кількість зменшилася на 35,2 %. Натомість у контрольній групі якісні й кількісні зміни в рівнях досліджуваної сформованості були менш відчутними: кількість студентів із високим рівнем підвищилася на 4,7 %, із середнім – на 2,4 %, із низьким – зменшилася на 7,1 %. Отже, позитивні зміни в експериментальних групах відбулися інтенсивніше.

Проведене дослідження, звісно, не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Подальшого вивчення потребують питання форм і методів формування педагогічних цінностей у майбутніх вихователів у системі ступеневої педагогічної освіти; місця формування пріоритетних педагогічних цінностей у самореалізації особистості майбутнього педагога; індивідуального підходу до студентів в процесі формування пріоритетних педагогічних цінностей.

Праці, що відображають основні наукові результати:

1. **Падалка О. І.** Виховання пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів / О. І. Падалка // Вісник Київського міжнародного університету. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр. – К. : КиМУ, 2007. – Вип. 10. – С. 201 – 210.

2. **Падалка О. І.** Пріоритетні педагогічні цінності у професійній підготовці майбутніх вихователів / О. І. Падалка // Імідж сучасного педагога. – № 6 –7. – Полтава, 2010. – С. 20 – 22.

3. **Падалка О. І.** Произведения украинского декоративного прикладного искусства как средство формирования духовных ценностей у детей старшего дошкольного возраста / О. І. Падалка // Гармонизация психофизического и социального развития детей : материалы VI науч. конф. студ. и молодых ученых 16 апр. 2010 г. – Минск, 2010. – С. 101 – 103.

4. **Падалка О. І.** Структура та особливості формування пріоритетних педагогічних цінностей майбутніх вихователів / О. І. Падалка // Наука і освіта : наук.-практ. журн. Південного наук. центру АПН України. – 2010. – № 7'2010/LXXXXIV (верес.). – О., 2010. – С.195 – 198.

5. **Падалка О. І.** Аксіологічні особливості підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти / О. І. Падалка // Оновлення змісту, форм та методів навчання і

виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. РДГУ. – Рівне, 2011. – Вип. 2 (45). – С. 54 – 57.

6. **Падалка О. І.** Виявлення та вивчення пріоритетних педагогічних цінностей майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки / О. І. Падалка // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Чернівці, 2011. – Вип. 571. – С. 128 – 135.

7. **Падалка О. І.** Гуманістичні педагогічні цінності майбутніх вихователів як основа професійної діяльності / О. І. Падалка // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. – Вип. 15, кн. 2. – Кам'янець-Подільський: Вид. ПП Зволейко Д. Г., 2011. – С. 378 – 384.

8. **Падалка О. І.** Педагогічні цінності у системі вузівської підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів / О. І. Падалка // Нова педагогічна думка : наук.-метод. журн. – Спецвипуск. – Рівне, 2011. – С. 104 – 105.

9. **Падалка О. І.** Розвиток професійних мотивів у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі формування пріоритетних педагогічних цінностей / О. І. Падалка // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. РДГУ.– Рівне : РДГУ, 2012. – Вип. 4 (47). – С. 149 – 153.

10. **Падалка О. І.** Педагогічні умови формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів / О. І. Падалка // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. – К., 2012. – Вип. 16, кн. 2. – С. 39 – 45.

11. **Падалка О. І.** Выявление эффективности педагогических условий формирования приоритетных педагогических ценностей у будущих воспитателей / О. І. Падалка // Наука и мир : междунар. науч. журн. – № 3 (3). – Волгоград, 2013. – С. 204 – 206.

12. **Падалка О. І.** Виявлення сформованості пріоритетних педагогічних цінностей майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки / О. І. Падалка // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. РДГУ.– Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 9 (52). – С. 130 – 133.

Праці, що додатково відображають результати дослідження:

13. **Падалка О. І.** Формування пріоритетних цінностей у майбутніх вихователів / О. І. Падалка // Наука, освіта, суспільство очима молодих : мат. II Всеукр. наук.-практ. конф. студ. та молодих науковців 17 – 18 трав. 2007 р., м. Рівне. – Рівне : РВВ РДГУ, 2007. – С. 58 – 59.

14. **Падалка О. І.** Сутність професійно-педагогічних цінностей майбутніх вихователів / О. І. Падалка // Шляхи вдосконалення професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів : зб. мат. Всеукр. наук.-практ. семінару 29 листоп. 2007 р. – Донецьк : ДІСО, 2007. – С. 102 – 105.

15. **Падалка О. І.** Професійно-педагогічні цінності у системі професійної підготовки майбутнього вихователя / О. І. Падалка // Наука, освіта, суспільство очима молодих : мат. I Міжнар. наук.-практ. конф. студ. та молодих науковців 15 – 16 трав. 2008 р., м. Рівне. – Рівне : РДГУ, 2008. – С. 67 – 68.

16. **Падалка О. І.** Педагогічні цінності у структурі аксіології / О. І. Падалка // Сучасне доквілля: реалії та перспективи : мат. Міжнар. наук.-практ. конф. Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова / укл. : І. І. Загарбницька, Г. В. Беленька, А. В. Карнаухова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – С. 80 – 83.

17. **Падалка О. І.** Формування системи цінностей у майбутніх вихователів на заняттях із курсу «Декоративне мистецтво з методикою» / О. І. Падалка // Дитячий садок. – № 11(587) берез. – 2011. – С. 13.

18. **Падалка О. І.** Пріоритети в підготовці педагогів дошкільної освіти / О. І. Падалка // Наука, освіта, суспільство очима молодих : мат. IV Міжнар. наук.-практ. конф. студ. та молодих науковців 17 –18 трав. 2011 р., м. Рівне. – Рівне : РДГУ, 2011. – С. 83 – 84.

19. **Падалка О. І.** Динаміка зростання у майбутніх вихователів показників сформованості їхніх пріоритетних педагогічних цінностей / О. І. Падалка // Дошкільна і початкова освіта: досягнення, проблеми, перспективи : тези Всеукр. наук.-практ. конф. 22 – 23 листоп. 2012 р. – Мукачєво : МДУ, 2012. – С. 123 – 125.

20. **Падалка О. І.** Цінності у професійній підготовці педагога як основа діяльності майбутнього вихователя / О. І. Падалка // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті педагогічних ідей Фрідріха Фребеля : зб. мат. Міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті педагогічних ідей Фрідріха Фребеля» 26-28 берез. 2014 р. : У 3-х т. / за ред. Л. Є. Петухової, О. Б. Полєвікової. – Херсон : Айлант, 2014. – Т. 1. – С. 134 – 136.

Анотації

Падалка О.І. Формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, Вінниця, 2015.

Дисертація присвячена актуальній проблемі професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. У роботі здійснено науковий аналіз і теоретично обґрунтовано методологічні та психолого-педагогічні засади формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Розроблено педагогічні умови формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів в процесі вузівської підготовки. Створено модель формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів. Результатами експериментальної роботи доведено ефективність педагогічних умов формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: педагогічні цінності, педагогічні умови формування пріоритетних педагогічних цінностей, педагогічна діяльність, професійна підготовка, майбутні вихователі.

Падалка О.И. Формирование приоритетных педагогических ценностей у будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Министерство образования и науки Украины, Винница, 2015.

Исследование посвящено актуальной проблеме профессиональной подготовке будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений, а именно формированию у них приоритетных педагогических ценностей. Перед современным педагогическим образованием стоит задание не только профессиональной подготовки студенческой молодежи, но и формирования у них системы ценностей, а именно профессиональных ценностей. В связи с этим, возникает потребность в организации подготовки будущих воспитателей, которая бы обеспечивала целенаправленное формирование необходимого уровня сформированности приоритетных педагогических ценностей.

В работе осуществлен научный анализ и теоретически обоснованы методологические и психолого-педагогические принципы формирования приоритетных педагогических ценностей у будущих воспитателей дошкольных учебных заведений, определены и обоснованы педагогические условия формирования приоритетных педагогических ценностей у будущих воспитателей дошкольных учебных заведений (обеспечение позитивной мотивации студентов к учебно-воспитательному процессу, педагогической деятельности в процессе профессионально-педагогической подготовки; формирование у студентов педагогической рефлексии; систематическое привлечение студентов к практически сориентированной деятельности, что моделирует будущую профессиональную деятельность, разработка и внедрение в процесс профессиональной подготовки будущих воспитателей специального курса, который раскрывает содержание и пути реализации педагогических ценностей) и определены структурные компоненты (когнитивный, мотивационный, рефлексивный).

С целью диагностики сформированности у будущих воспитателей приоритетных педагогических ценностей были разработаны критерии и показатели исследуемой категории.

Создана модель формирования приоритетных педагогических ценностей у будущих воспитателей дошкольных учебных заведений, которая содержит цель – формирование приоритетных педагогических ценностей у будущих воспитателей; функции (научно-познавательная, мировоззренческая, оценочная) и виды (ребенок, знания, коммуникабельность, гуманность, творчество, саморазвитие) приоритетных педагогических ценностей; структурные компоненты; критерии; педагогические условия; этапы формирования педагогических ценностей; организационные формы работы (лекции, практические, лабораторные и семинарские занятия, спецкурс, позааудиторная работа, педагогическая практика, конференции, самостоятельная работа); методы и приемы учения (рассказ, объяснение, наблюдение, портфолио, диспут, дискуссия, эвристическая беседа, упражнение, реферат, проект, конкурс, педагогическое мини-произведение, видео презентация, наблюдение, деловая игра, произведение-размышление, педагогический театр, педагогический плакат);

результат – позитивная динамика сформированности приоритетных педагогических ценностей.

Разработана, теоретически обоснована и экспериментально проверена методика формирования приоритетных педагогических ценностей у будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений.

Результаты диссертационного исследования подтверждают, что определение педагогических условий, разработка и внедрение методики формирования приоритетных педагогических ценностей у будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений являются эффективными и педагогически обоснованными.

Ключевые слова: педагогические ценности, педагогические условия формирования приоритетных педагогических ценностей, педагогическая деятельность, профессиональная подготовка, будущие воспитатели.

Padalka O.I. Formation of priority pedagogical values of future educators in preschool educational establishments - Manuscript.

The thesis for the scientific degree of candidate of pedagogical sciences in speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Vinnytsia State Pedagogical University named after Mychailo Kotsyubynskyi, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnytsia, 2015.

The thesis is devoted to the issue of future preschool teachers' training. In the research it has been carried out the scientific analysis and the theoretically grounded methodological and the psycho-pedagogical principles of the formation of the priority pedagogical values in future preschool educators. It has been developed the pedagogical conditions of the formation of the priority pedagogical values of future educators in preschool educational establishments during high school training. The model of the formation the priority pedagogical values of future educators has been designed. The results of the experimental work have proved the effectiveness of the pedagogical conditions of the formation of the priority pedagogical values of future educators in preschool educational establishments.

Key words: pedagogical values, pedagogical conditions formation of priority pedagogical values, pedagogical activity, professional training, future educators.